

навантаження, але це як правило 2 години на тиждень.

До цього курсу підготовлені навчальна програма, підручник, робочі зошити для поточного та тематичного оцінювання, зошит для практичних робіт, календарне планування:

<https://pidruchnyk.com.ua/2980-geografiia-groma-8-klas-2025.html>

<https://yakistosviti.com.ua/bazova-serednia-osvita/heohrafiia>

<https://www.schoollife.org.ua/kalendaro-tematychne-planuvannya-urokiv-geografiyi-8-klas-nush-nova-ukrayinska-shkola>

http://osvita-center.com.ua/catalog/8-klas/pryrodoznavstvo-geografiya_3/groma-v-d-geografiya-8-kl-zosh-dlya-pot-ta-tem-otsin-prakt-rob-nova-programa-isbn-978-966-983-051-7/

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ НА 2025-2026 НАВЧАЛЬНИЙ РІК ЩОДО НАВЧАННЯ БІОЛОГІЇ В 7-8 КЛАСАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

К. М. Задорожний

*провідний науковий співробітник відділу біологічної,
хімічної та фізичної освіти, к.б. н.*

У 2025/2026 навчальному році вивчення біології у 7-х класах продовжитися, а у 8-х класах вперше буде здійснюватися за Державним стандартом базової середньої освіти (2020 р.) та Типовою освітньою програмою для 5-9 класів закладів загальної середньої освіти (2021 р.). Опанування предметом «Біологія» спирається на базові знання отримані в курсі «Пізнаємо природу», з яким учні познайомилися у 5-6 класах. А у 8 класі також на матеріали курсу «Біологія» 7 класу.

Заклад освіти може обирати кількість тижневих навчальних годин. Для природничої галузі (біологія, географія, фізика, хімія) в межах від загальної мінімальної (7 год) до загальної максимальної (9 год). Але для біології бажано забезпечити наявність рекомендованої кількості годин, 2,5 год на тиждень.

Модельні навчальні програми з біології (7-9 класи) розміщені на сайті МОН України: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoi-ukrainskoi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>. На даний момент заклади середньої освіти можуть використовувати для роботи три модельні програми з біології (автори Соболь, Балан та ін., Самойлов та ін).

Зважаючи, що модельні навчальні програми з біології не містять розподілу навчального часу на вивчення окремих тем, учителі мають зробити це самостійно в тематично-календарному плануванні або у навчальній програмі. Навчальну програму розробляють у тому разі, якщо вчитель / вчителька вважатиме, що в умовах закладу освіти / класу досягти очікуваних навчальних результатів, визначених модельною навчальною програмою можна вилучивши / додавши деякі складники змісту й/або види навчальної діяльності, чи в межах певного року навчання змінити їхню послідовність. Створені навчальні програми затверджуються на педагогічній раді закладу загальної середньої освіти. Календарно-тематичне планування погоджується адміністрацією закладу загальної середньої освіти.

Під час розробки календарно-тематичного планування та/або навчальної програми слід враховувати те, що вчителі можуть самостійно змінювати порядок вивчення розділів і окремих питань у межах тем, які запропоновано модельною програмою. Також вчитель визначає періодичність та чергування видів навчальної діяльності, практичних робіт, узагальнюючих уроків тощо.

Враховуючи зміст навчального матеріалу, наявність відповідної матеріальної бази, рівень підготовки учнів у конкретному класі, вчителі самостійно визначають які види робіт здобувачами освіти доцільно виконувати індивідуально, а які у складі групи, а також чисельність відповідних груп за умови використання групових форм роботи.

Певні практичні роботи та навчальні проекти з біології можуть виконуватися учнями протягом тривалого часу. Відповідно, значна частина таких робіт буде виконуватися в позаурочний час у школі або у домашніх умовах. В таких випадках необхідно здійснювати проміжний контроль досягнутих результатів дослідження та презентацію отриманих результатів у спеціально створених умовах – на окремому уроці (або на спеціально виділеній частині уроку) чи в межах шкільних тематичних заходів.

За змістовим наповненням біологія у 7 класі для всіх модельних програм зосереджена переважно на ознайомленні учнів з біорізноманіттям організмів, їх основними групами та особливостями цих груп. На цьому етапі вивчення біології особливо важливо сформулювати уявлення про відмінності і схожі риси різних груп організмів, їх взаємодію між собою, значення в природних екосистемах та в житті людини. У 8 класі всі модельні програми зосереджені переважно на ознайомленні учнів з біологією людини. Але треба відмітити, що одна з програм (Самойлов та ін.) більш тісно пов'язує вивчення кожної з систем органів людини із подібними системами тварин. Автори пропонують розпочинати вивчення матеріалів теми з розгляду особливості функціонування цих систем у тварин. На цьому етапі вивчення біології особливо важливо сформулювати уявлення про особливості роботи як всього організму людини, так і окремих його систем. Важливим є формування в учнів уявлень про причини виникнення різних видів захворювань людини та засоби їх профілактики.

Навчання біології ґрунтується на засадах компетентнісного, діяльнісного, особистісно зорієнтованого та інтегрованого підходів. Необхідною умовою набуття учнями компетентностей є діяльнісний підхід до навчання. Увагу слід приділяти практичним, дослідницьким та проєктним роботам різного виду, розв'язуванню компетентнісних завдань.

У процесі навчання слід враховувати можливості сучасних підручників біології, які створювалися з урахуванням концепції НУШ. Нові підручники для 7 і 8 класів роблять можливим перехід від роботи із запам'ятовуванням інформації підручника до використання інформації як засобу навчання для розвитку мисленнєвих та інших компетентностей. Вони реалізують потребу вчителя у завданнях для групової та індивідуальної роботи на уроці.

Так, підручники біології для 8 класу видавництва «Освіта» (автори: Задорожний К.М., Ягенська Г.В., Павленко О.А., Додь В.В.) містить систему

продуктивних завдань, серед яких є цікаві компетентнісні завдання, значна кількість дослідницьких завдань та різноманітні рубрики, які сприяють реалізації особистісно зорієнтованого та інтегрованого підходів у навчанні біології.

Приклади завдань з підручника біології

Значно розширити можливості використання сучасних підручників у роботі з учнями дозволяє наявність електронного додатку. Такий додаток містить значну кількість додаткових матеріалів до всіх тем та різноманітні завдання, які можна ефективно використовувати у процесі різних видів оцінювання результатів навчання.

ФОРМИ ЗАВДАНЬ

1) 3 вибором однієї правильної відповіді.

Питання 3.

Систематизація знань

Вкажи, який тип тканини представлені в серці, зображеному на зображенні.

- ☐ епітеліум (епітимальна тканина)
- ☐ м'язова тканина
- ☐ нервова
- ☒ сполучна

2) 3 вибором кількох правильних відповідей.

Питання 6.

Опитування

Укажи, які тканини представлені в серці.

- ☐ епітимальна тканина
- ☐ м'язова тканина
- ☒ сполучна тканина
- ☒ нервова тканина

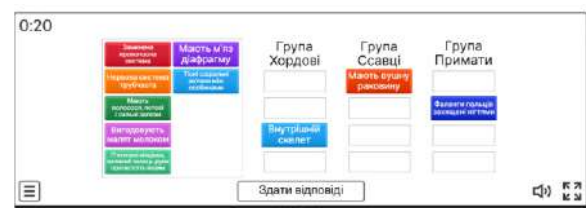
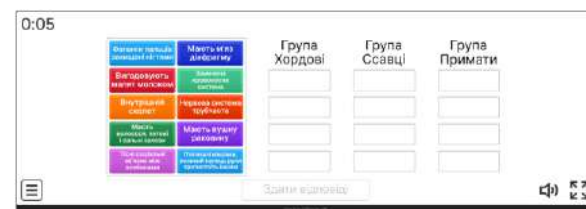
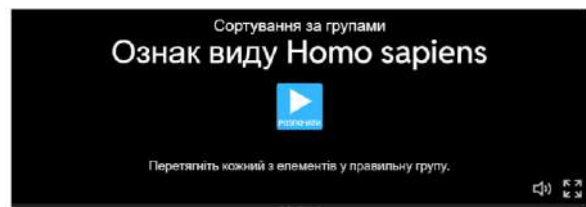
3) На встановлення відповідності.

Необхідно утворити логічні пари. Наприклад:

1. Установи відповідність між зображеннями черепів і їхніми назвами.

- Скелет черепа
- Скелет тулуба
- Скелет кінцівок
- Скелет
- Скелет
- Скелет
- Скелет

Приклади завдань з електронного додатку до підручника біології

Наразі необхідне посилення практико орієнтованого підходу до навчання біології, перенесення акцентів зі збільшення обсягу відомостей, призначених для засвоєння учнями, на вироблення в них умінь використовувати їх для досягнення певних цілей.

Важливою умовою організації освітнього процесу є вибір раціональної системи методів і прийомів активного навчання, зокрема змішаного, використання ІКТ у поєднанні з традиційними засобами. Рекомендується, щоб форми організації освітнього процесу враховували види навчальної діяльності, які містять обрані навчальним закладом модельні навчальні програми, а також були спрямовані на подолання викликів, зумовлених особливостями освітнього процесу в умовах воєнного стану.

В оцінюванні результатів навчання варто керуватись методичними рекомендаціями, затвердженими наказом Міністерства освіти і науки України №1093 від 02.08.2024 р.

Основними видами оцінювання є формувальне (поточне) та підсумкове. Поточне оцінювання є формувальним, тобто це оцінювання «в процесі», яке дає змогу вчителю / вчительці зрозуміти, як краще підготувати учнів / учениць до підсумкового оцінювання (тематичного, семестрового, річного).

Підсумкове (тематичне, семестрове, річне) оцінювання результатів навчання передбачає зіставлення досягнутого з обов'язковими результатами, визначеними для певного класу згідно з ДСБСО.

НАВЧАННЯ ФІЗИКИ У 8-МУ КЛАСІ НУШ

М. В. Головка

*головний науковий співробітник відділу біологічної,
хімічної та фізичної освіти,
член- кореспондент НАПН України, д. п. н., професор*

Д. О. Засєкін

*старший науковий співробітник відділу біологічної,
хімічної та фізичної освіти, к. п. н.*

Т. М. Засєкіна

*головний науковий співробітник відділу біологічної,
хімічної та фізичної освіти, член-кореспондент
НАПН України, д. п. н., ст. наук. сп.*

Ю. С. Мельник

*старший науковий співробітник відділу біологічної,
хімічної та фізичної освіти, к. п. н., ст. наук. сп.*

В. В. Сіпій

*завідувач відділу біологічної,
хімічної та фізичної освіти, к.п. н., ст. дос.*

Навчання фізики у 8-х класах закладів загальної середньої освіти, які розробляють освітні програми закладу освіти на основі Типової освітньої програми